

A JELZŐS SZERKEZETEK NÉHÁNY KÉRDÉSE A SZAKSZÖVEGOKTATÁS ÉS -FORDÍTÁS TERÜLETÉN

KOCSONDINÉ BÉKÉSI MÁRTA—BALÁZS JÓZSEF

1. Az orosz nyelvű szövegek fordítása, tanítása során gyakran találkozunk a jelzős szerkezetek felismerésének és fordításának nehézségeivel. E probléma két síkon jelentkezik: egyrészt a határozói alakú — más néven „nem egyeztetett”, „hátravetett” jelzők; valamint a bővített jelzők terén. Jelen dolgozatunkban az előbbi kérdés körét vizsgáljuk a matematika és testnevelési szakszövegekből vett mintegy 350 mondat példája alapján.

Mind az orosz, mind a magyar nyelvben, — noha nem egyforma gyakorisággal, — a határozói alakú főnevek a mondatban nem mindig az ige bővítményeiként funkcionálnak, hanem főnévhez kapcsolódnak, következésképpen nem az igei állítmány határozói bővítményei, hanem az alany, vagy tárgy bővítményei —, egyedítve azokat, s így a mondatokban jelzői funkciót töltenek be. Például:

— Несомненно, что египтяне знали правило для вычисления объёма усечённого пирамида с квадратным основанием.

Kétségtelen, hogy az egyiptomiak ismerték a négyzetes alapú csonkagúla térfogatának kiszámítási szabályát.

— Сейчас мы уже знаем, что Игры XXII Олимпиады в Москве будут моделью для последующих олимпиад.

Már tudjuk, hogy a XXII. Moszkvai Olimpiai Játékok az elkövetkező olimpiák modellje lesz.

SIPÓCZI Győző szerint a magyarban igét tartalmazó mondatban határozóragos főnév általában csak akkor szerepel jelzőként, ha az ige jelentése kizárja a jelentésbeli kettősséget, azaz a határozóragos főnév nem lehet az ige állandó vagy közvetlen határozója.

A. N. GVOZGYEV szerint az orosz mondatban a szórend és az intonáció kap nagy szerepet az egyértelműség biztosítására. Az igei valencia a hozzá strukturálisan kapcsolódó határozónak argumentum helyet jelölhet ki a szerkezet beágyazódásakor, a jelzőnek meg nem.

Az orosz nyelvű szakszövegek határozói alakú (nem egyeztetett) jelzők két nagy csoportjára szolgáltathatunk bőséges példát morfológiai szerkezetük alapján:

1) A főnév + esetragos (prepozíció nélküli) főnév, és 2) főnév + prepozíció főnév. E két csoportot a nem egyeztetett jelzők alcsoportjainak tekintjük vizsgálódásainkban.

A nem egyeztetett jelzők problémáját fontos fajsúlyi kérdésnek ítéljük meg. Oktató munkánk során nem mindig fordítunk erre kellő figyelmet, noha szövegfordításkor lépten-nyomon találkoztunk hallgatóinknál félreértésekkel.

Elképzeléseink szerint — korábbi gyakorlatunktól egy kissé eltérően — a szó szerkezetekre, azok képzésére és a köztük levő szintaktikai viszonyokra nagyobb hangsúlyt kell fordítani az oktatási folyamat megtervezésekor, mert meggyőződésünk és empirikus tapasztalataink szerint a szószerkezetek nem az egyes alkotóelemük

külön-külön ismeretét feltételezik, hanem arra támaszkodva az egészet összességében (totalitásában) mutatják meg, és ez segíti a mondat szinten való gondolkodást és a mondatintegritás megértését, ami a nyelv kommunikatív funkcióját is erősíti.

A főiskolai nyelvoktatás új követelményrendszere is a mondatértést helyezi előtérbe. Ez pedig a korábbi gyakorlat módosulását is igényli a mindennapi nyelvtanári tevékenységben, ami azt jelenti, hogy az oktatásnak szintagma centikusnak is kell lennie. Ezért új lehetőségek után kell kutatnunk, amelyek várhatóan jobban szolgálják célkitűzéseink megvalósítását.

2. Az oktatásban fontos annak megláttatása, hogy a mondatokban előforduló sokszor több tagból álló esetragos névszói és prepozíciós névszói szerkezetekben melyik az alaptag és a determináns.

Nem kevésbé elhanyagolható a determináns tagjainak együtt érzékelése. Az alaptaghoz kapcsolódó determináns rendszerint valamilyen esetragos főnév vagy prepozíciós főnévi kapcsolat, amely zavarólag hathat a szakszöveget olvasó vagy fordító hallgatóinkra a morfológiai látásmódból és szegmentálási eljárásból adódóan.

Matematika (technika, fizika) és testnevelés szakszövegeket vizsgáltunk és a szerkezetek közül kiválasztottuk a nem egyeztetett jelzőket, majd formuláztuk azokat.

A gyakorlati felhasználásra az látszott célszerűnek, ha a nem egyeztetett jelzős szerkezeteket felépítésük sajátosságai és minősítésük szerint elemezzük. Strukturális felépítésüknél vizsgáltuk az alaptag és determinánsának morfológiai szerkezetét. Példáinkból megoldásukra a következő képet kaptuk :

	Accusat.	Genitív.	Datív.	Instr.	Loc.
1) esetragos főnév	—	167	—	15	—
2) prepozíciós főnév	24	25	25	46	30
				<i>ноя</i> előtag	
3) egyéb	5	5	10		

Közismert, hogy magában a mondatbázisban az attributív szintagma determinánsa mindig az alaptaghoz kapcsolódik, mert annak valamilyen tulajdonságát szignalizálja, függetlenül attól, hogy a szóban forgó alaptag a mondat alanya-e vagy tárgya, határozója, esetleg az összetett állítmány névszói része.

A morfológiai szerkezet megválasztása azért is indokolt, mert a hallgatók korábbi — középiskolai és a főiskolai ismereteire támaszkodunk.

Az említett szakszövegekben előforduló mintegy 350 mondatból vett nem egyeztetett jelzőket szerkezetük alapján formuláztuk és 8 típusba soroltuk.

Ami ezen nem egyeztetett jelzők lexikai fajtát illeti, legtöbbször szakkifejezés, szakterminológia, de vannak köztük köznyelvi kifejezések is.

Morfológiai szerveződési jegyek alapján a nem egyeztetett jelzős szerkezeteket a következő 8 típusba sorolhatjuk :

1. A determináns birtokos esetben álló esetragos főnév

1. 1. N+(N_{gen}) és a determináns egytagú, illetve lineárisan bővülő (gen. explicativus)

Például:

— знак равенства
egyenlőségjel,

- метание молота (диска) . . .
kalapácsvetés (diszkosvetés) . . . .
- $N + (Adj + N_{gen})$ és a determináns részben melléknév van (gen. qualitatis)

Például:

- уравнение первой степени
elsőfokú egyenlet,
- тело цилиндрической формы
hengeralakú test (hengeres test),
- борец классического стиля
kötöttfogású birkózó

Ezen jelzős szó szerkezetek kollokációs jelentésük alapján az alaptaghoz kapcsolt valamilyen egyedítő tulajdonság szakterminológiai jelölésére szolgálnak. A legtöbbször előforduló formák egyike. Különösen a „forma”, „alak”, „méret”, „fok”, („fokozat”), „rang”, „átmérő”, „természet”, „növés”, „növekedés”, „életkor”, „stílus”, „típus” stb. szavakkal kapcsolatos fizikai és emberi tulajdonságokat, szakosodást vagy ezekkel kapcsolatos szakkifejezéseket jelölnek, amelyeket jórészt összetett szóval, összevonással, illetve -i -ós melléknevekkel fordítunk magyarra.

Ezen típus determinánsa lineárisan bővíthető, akár több taggal is:

1. 2. $N + [(N_{gen} + N_{gen})]$ és a determináns kéttagú, például:

- естественная форма представления чисел
fixpontos számábrázolás,
- курс математики старших классов
felsőtagozatos matematika,
- центральный стадион имени В. И. Ленина
a Központi Lenin Stadion,
- мастер спорта СССР
SZU kiváló sportolója (szovjet élsportoló)
- Федерация футбола Англии
Angol Futtballszövetség

Megjegyezzük, hogy a szövegekben ezen típusba tartozó szerkezetek összetettebben jelentkeznek, a determináns új taggal, rendszerint prepozíciós főnévvel is bővül:

a) $N + [(N_{gen}) + (c)N_{inst}]$ és determináns kéttagú

Például:

- вычисление объема усеченного пирамида с квадратным основанием
négyzetesalapú csomakagúla térfogatának kiszámítása,
- двигатели внутреннего сгорания с винтами-пропеллерами
forgó propelleres OTTO repülőgépmotor
- хват одной ноги с захватом туловища
fállábfogás és derékfogás

b) $N + [(N_{gen}) + (c)N_{gen}) + (Ha)N_{acc}]$

Például:

- устройство переписания с карт на ленту
kártya-szalag konverter

c) $N + [(N_{gen}) + (N_{gen}) + (u_3)N_{gen}]$

Például:

- совокупность корней n-ой степени из единицы
n-egységnyi gyök-halmaz

A determináns részben szereplő „C” — „HA” és „ИЗ” előjárósavak irányra mutatnak.

Hallgatóink bizonytalansága a fordítás során ezen szerkezeteknél kezdődik, éppen ezért az oktatás kapcsán nagyobb figyelemmel kell lennünk a szegmentálásra, mivelhogy hallgatóink hajlamosak ezen szerkezetek helytelen átváltására. Ennek magyarázata lehet az is, hogy ezen struktúrák magyar ekvivalensei többségükben vagy eliminálódnak, vagy bővülnek.

2. A determináns eszközhatározós esetben álló esetragos főnév

$N + (N_{instr.})$ és a determináns két részből, de egy tagból áll. E típusú szerkezetekben bővelkedik a technikai szaknyelv.

Például:

$$- \frac{\text{башня}}{A} + \frac{\text{высотой}}{D_s} + \frac{54,6 \text{ метра}}{D_v}$$

- 54,6 m-es (méter magas) torony,
- озеро глубиной 12,8 метра
12,8 méter mély tó,
- улица шириной 10,2 метра
10,2 m-es szélességű út,
- доска толщиной 2,5 сантиметра
2,5 cm-es vastagságú deszka
- прыжок головой вниз
fejes (ugrás)

A matematikai szakszövegben numerikus értékekkel és mértékfajjal rendelkező szerkezetek, amelyekben a numerikus tag (D_v) fejezi ki a mértékfajta (D_s) értékét. A mértékfajta szimpla eszközhatározós esetben áll. Sportszövegekben tulajdonító eszközjelleggel rendelkeznek, -i, -ü, -s képzős jelzővel fordíthatjuk őket.

E típusba tartozó szerkezetek determinánsában is a D_v prepozíciókkal bővíthet: $N + [(N_{instr.}) + ([B, c] N_{acc})]$ és a determináns 2 részből áll.

Például:

- груз весом B 5 тонн
öttonnás teher
- круг диаметром B 20 сантиметров
20 cm-es átmérőjű kör.

A digitális értéket hordozó determináns-részben a „B” előjáró pontos mennyiséget, az „C” és „ОКОЛО” előjáró megközelítő értéket jelöl, hasonlóan a „СВЫШЕ” „БОЛЬШЕ” és „МЕНЬШЕ” határozókhöz.

Manfred HUMS—G. A. ZOLOTÓVÁRA és N. Ju. SVEDOVÁRA hivatkozva — felhívja a figyelmet az „c” és „B” előjáróval és nélkülük kapcsolódó instrumentális és accusativuszos szerkezetekkel kapcsolatosan: az előjárószerű nélküli szerkezetek a technika nyelvéből terjedtek el s csaknem kiszorítják az előjáróval képzetteket.

3. A determináns tárgy esetben álló prepozíciós főnév

3. 1. $N + (_{[B]}N_{acc})$ és a determináns egytagú

Például:

- возведение в степень
hatványra emelés (hatványozás)
- игра в пас
passz-játék
- прыжок в длину (в высоту)
távolugrás (magasugrás)
- прыжок в воду
műugrás

3.2. $N + ({}_{[Ha]}N_{acc})$ és a determináns egytagú

Például:

- умножение на нуль
nullával való szorzás
- деление на нуль
nullával való osztás
- разложение на множители
tényezőre bontás
- бег на 10 километров
10 km-es síkfutás
- гонка на 50 километров
50 km-es futam.

Ezen csoportnál is a determináns több tagúvá bővíthet a szövegekben.

Például:

$N + [({}_{[Ha]}N_{acc}) + (N_{gen}) + (N_{gen}) + ({}_{[no]}N_{dat})]$

- соревнование на звание абсолютного чемпиона СССР по плаванию

a SZU összetett bajnoka címért folyó (meghirdetett) úszóverseny,

$N + [({}_{[Ha]}N_{acc}) + ({}_{[C]}N_{inst})]$

- бег на 400 метров с барьерами
400 méteres akadályfutás,

3.3. $N + ({}_{[чЕРЕЗ]}N_{acc})$ és a determináns egytagú

Például:

- прыжки через коня (прыжки через нарты)
lőugrás (szánkóugrás)
- бросок через бедро
csipődobás

3.4. $N + ({}_{[ЗА]}N_{acc})$ és a determináns egytagú

- бросок за боковую линию
partdobás (taccsdobás)

3.5. $N + ({}_{[с]}N_{acc})$ és a determináns egytagú (nem gyakori szerkezet)

Például:

- ускоритель с большой горой
egy városnyi nagyságú gyorsítóreaktor

Az előjárók eredeti (határszói) jelentése érződik és leszűkíti a jelzett szó fajtáját. Fordíthatjuk őket összetett szóval, bővítéssel, -ú, -s képzős melléknevekkel.

4. A determináns birtokos esetben álló prepozíciós főnév

4.1. $N + ({}_{[для]}N_{gen})$ és a determináns egytagú

Például:

- правило для вычисления объёма
térfogatszámítási szabály
- машина для обработки данных
adatfeldolgozó gép
- лыжки для прыжков
ugróléc

4.2. $N + ({}_{[без]}N_{gen})$ és a determináns egytagú

Például:

- произвольный многоугольник без самопересечений
tetszőleges polygon, amelynek nem egy csúcspan végződő két oldala
nem metszi egymást

- четвёрка без рулевого
kormányos nélküli négyes
- двойка без рулевого
kormányos nélküli páros

4.3. $N + ({}_{\text{TOT}}N_{\text{gen}})$ és a determináns egytagú

Például:

- бросок от ворот
karuskidobás
- защита от коррозии
korrózióvédelem
- функция от произведения икс и игрек
 $f(x, y)$

4.4. $N + ({}_{\text{CJ}}N_{\text{gen}})$ és a determináns egytagú

- прыжок с места
helyből ugrás
- прыжок с трамплина
síugrás

4.5. $N + ({}_{\text{ВНЕ}}N_{\text{gen}})$ és a determináns egytagú (nem gyakori szerkezet)

Például:

- игрок вне игры
lesen levő játékos

Ezek az előjárószavak a kész struktúrában minősítésként a rendeltetést, a célt, a helyet jelölik, vagy valamilyen tulajdonság eredetére, származási helyére, vagy ezek hiányára mutatnak rá. Fordításuk többnyire szóösszevonással, bővítéssel, felbon-
tással, -ó, -ú képzős melléknevekkel oldható meg.

5. A determináns részes esetben álló prepozíciós főnév.

5.1. $N + ({}_{\text{KJ}}N_{\text{dat}})$ és a determináns egytagú

Például:

- приближение к нулю
nullához való közelítés (nullára redukálás)
- касательная к кривой
egy görbéhez felvett érintő.

5.2. $N + ({}_{\text{но}}N_{\text{dat}})$ és a determináns egytagú

Például: — интеграл по контуру

- интеграл по контуру
görbementi integrál
- лекция (семинар, задача) по математике
matematikaelőadás-(szeminárium)-(feladat)
- соревнование по бегу (по плаванию)
futó- (úszóverseny)
- удар по воротам
kapura lövés
- разрез по АВ
АВ metszet

Ezen jelzős szerkezeteket összevonással, bővítéssel váltjuk át magyarra.

6. A determináns eszközhatározós esetben álló prepozíciós főnév.

6.1. $N + ({}_{\text{над, под}}N_{\text{inst}})$ és a determináns egytagú

Például:

- число над чертой
számlálóban levő szám (vonal fölötti szám)

- действия над отрезками
műveletek szakaszokkal (szakaszokkal végzett műveletek)
- число под чертой
nevezőben levő szám (vonal alatti szám)
- удар над головой
labdaleütés (röplabda)

6.2. $N + ({}_{[C]}N_{instr})$ és a determináns egytagú

Például:

- усечённая пирамида с квадратным основанием
négyzetes alapú csonkagúla
- бег с препятствиями
akadályfutás
- одиночка с кормовыми вёслами
egyéni evezős
- упражнение с лентами
szalaggyakorlat
- округление с точностью до 0,01
0,01 pontosságú kerekítés

Ezen attributív szintagmákban a „над”, a „под”, előljáró szavak pontosabbá, „helyhez kötöttebbé” teszik az alaptaghoz kapcsolódó, de a determinánsrészben kifejezett tulajdonságokat jelölő viszonyokat.

Az „с” előljáró a prepozíciós determinánstaggal olyan tulajdonságot jelöl, mely adott időpontban az alaptaggal együtt jelentkezik annak társfunkciós jelzőjeként. Szóösszevonással, -ós, -ős mellénevekkkel, ritkábban bővítéssel fordíthatók.

7. A determináns előljárós esetben álló prepozíciós főnév.

7.1. $N + ({}_{[B]}N_{loc})$ és a determináns egytagú

Például:

- преподавание математики в средней школе
a középiskolai matematikaoktatás (matematikaoktatás a középiskolában)
- прыжок в группировке
csorortos ugrás
- хоккеист в составе сборной
válogatott jégkorongozó
- Игры XXII Олимпиады в Москве
a XXII. Moszkvai Olimpiai Játékok

7.2. $N + ({}_{[HA]}N_{loc})$ és a determináns egytagú

Például:

- плавание на спине
hátúszás
- судья на линии
vonalbíró
- скоростной бег на коньках
gyorskorcsolyázás
- упражнение на снарядах (на кольцах)
szergyakorlat (gyűrűgyakorlat)

Ezen szerkezetek determinánsai is bővíülhetnek más prepozíciós főnévi kapcsolatokkal. Pl.:

$$N + ({}_{[HA]}N_{loc}) + ({}_{[C]}N_{instr})$$

Például:

— хоккей на льду с шайбой
jégkorong

7.3. N + (_{loc})N_{loc} és a determináns egytagú

Például:

— теоремы о среднем
közéérték tételek
— понятие о целом числе
az egész szám fogalma

Szakszövegben főleg a «ТЕОРИЯ», «ТЕОРЕМА», «УЧЕНИЕ», «ТЕЗИС», stb. szavakkal kapcsolódik az „o” előjáró szó. A szóban forgó dologhoz kapcsoló tulajdonságról informál.

A «В», «НА» — ritkábban „ПРИ” — előjárók lokális tulajdonságot jelölnek a szerkezetekben.

Ez a lokális konstrukció lehetővé teszi azon kérdés felvetését, hogy abszolút értelemben tekinthetők-e ezen formák attributív szintagmáknak. Jelentés alapján, kollokációs összetartozásuk szerint igen, mert nem a predikatív állományba (Prädikativverband) tartoznak, hanem a nominális állományba (Nominalphrase, Nominalverband), ugyanis az itt szereplő főnév tulajdonságát szignifikálják.

Fordításkor a könnyen variálható sorrendcsere határozói szerkezetes megoldásokat is eredményezhet, mert determinatív szintagmákkal is szövegbeli fordítási immanenciát érhetünk el.

8. A determináns se nem esetragos főnév, se nem prepozíciós főnévi kapcsolat.

8. 1. N + (adverbium) és a determináns egytagú

Például:

Például:

предел слева (справа)
A D

baloldali (jobboldali) határérték

— спад вперед
előredőlés

— оборот вперед в упоре
előrekelep

8.2. N + (infinitívus) és a determináns egytagú

Például:

— необходимость считать (измерять, определить) предметы
egy tárgy mérése (a napok szám szerinti meghatározásának igénye),
— желание бороться, победить
harcolni, győzniakarás

8.3. (полу — előtag) + N

— описание полукруга
félkör leírása
— полупроводники
félvezetők
— полузащитники
fedezet (játékos)

A vizsgált jelzős szerkezetek csoportosítását többféleképpen lehet megközelíteni. Jelen tanulmány szerzőit a nyelvoktatás gyakorlati kérdésének megoldása irányította első lépésként a dolgozatban vázolt eljárásra, azaz a formális jegyek alapján történő kategorizálásra. Fontos ugyanis, hogy hallgatóink felismerjék a szintag-

mák — esetünkben a jelzők — konstrukcionális sajátosságait az orosz szakszövegekben.

A fent vázolt példákat az oktatás szempontjából is helyén való a terminológiai műszavak kiemelésével és magyar ekvivalenseinek megjelölésével csoportosítani a későbbiek során. További feladatot jelent a szintagmák formális mutatóin, bővíthetőségük és gyakorisági kérdésén túl mondatba való szerveződésük, valamint funkcionális összetartozásuk, hierarchikus beágyazódásuk. Ezt a feladatot megerősíti Deme László a „funkcionális kiindulást” hangsúlyozó véleménye a kontrasztív vizsgálódásnál. E probléma vizsgálatához véleményünk szerint a mai nyelvtudományban használatos és elfogadott elemzések közül a dichotomikus bináris eljárást tartjuk célravezetőnek. Ezen elemzés gyakorlati rendszerré való kidolgozása és bemutatása egy másik tanulmány témájául szolgál.

MUNKÁNKBAN AZ ALÁBBI SZAKKÖNYVEKET ÉS FOLYÓIRATOKAT HASZNÁLTUK FEL:

- DR. ANDOR JÓZSEF—BÉLA PÁL: Orosz szakszövegjegyzet Tankönyvkiadó, Bp. 1980.
HEGEDŰS JÓZSEFNÉ—SZÁMELY BÉLANÉ: Orosz nyelvi jegyzet testnevelés szakos főiskolai hallgatók számára. Tankönyvkiadó, Bp. 1979.
RÉPÁSI GYÖRGYNÉ: Orosz nyelvi jegyzet matematika szakos hallgatók számára. Tankönyvkiadó, Bp. 1980.
RÉPÁSI GYÖRGYNÉ: Orosz—magyar szakszótár és szöveggyűjtemény fizika és technika szakos hallgatók számára. Tankönyvkiadó, Bp. 1979.
Sportszótár. Akadémiai Kiadó, Bp. 1952.
Физкультура и спорт (1980., 1981.)
Математика в школе (1980., 1981.)

IRODALOM

- A mai magyar nyelv rendszere: Leíró nyelvtan III. Mondattan. Bp. 1962., pp. 65—93.
DEME LÁSZLÓ: A funkcionális kiindulás a kontrasztív vizsgálódásban. Összetevő nyelvvizsgálat, nyelvoktatás. Tankönyvkiadó, Bp. 1972.
KLAUDY KINGA: Orosz—magyar fordítástechnika. Tankönyvkiadó, Bp. 1980.
GERT HEINRICHI: Die Binarismus — Problematik in der neuen Linguistik. Einleitung Tübingen, 1975.
D. E. ROZENTAL, M. A. TELENKOVA: Practical Stylistics of Russian, Progress Publishers Moscow
Skizze der deutschen Grammatik. Berlin, 1972.
Struktur und Funktion russischer Substantivverbände. Heft 1. Wilhelm-Pieck-Universität, Rostock. 1978.
И. И. Астафьева, А. Н. Наумович: Современный русский язык. Изд-во Высшая школа. Минск, 1975.
А. Н. Гвоздев: Современный русский литературный язык. II. Изд-во Просвещение. Москва, 1973.
Н. Н. Прокопович: Вопросы синтаксиса русского языка. Изд-во Высшая школа. Москва, 1974.

EINIGE FRAGEN DER PRÄPOSITIONALEN ATTRIBUTE BEI TEXTÜBERSETZUNG AUS DEM RUSSISCHEN INS UNGARISCHE

MÁRTA BÉKÉSI — JÓZSEF BALÁZS

Die Studenten stehen manchmal bei Textübersetzungen aus dem Russischen ins Ungarische vor einem praktischen Dilemma, weil es in dem syntaktisch stark durchkonstruierten Ungarischen eine ganz andere Strukturkonstruktion gibt.

Die Verfasser versuchen das Herangehen an das präpositionale Attribut an den aus dem Fachtext für Mathematik- und Sportstudenten genommenen 350 Beispielen zu erörtern und — dem Aufbau nach — zu charakterisieren, um im Unterrichtsprozess bei Textübersetzungen den Studenten zur Hilfe zu kommen.

Damit beabsichtigen sich die Verfasser, den Studenten das Apercu der im Text vorgekommenen präpositionalen Attribute wahrzunehmen und die Voranstellung dieser Attribute im Ungarischen als eine vorangestellte Beifügung oder die Einbeziehung der präpositionalen Verbindung in ein zusammengesetztes Wort, ferner noch in eine Ergänzung mit Wörtern (*való, szóló, járó* usw.) innerhalb des Attributs zu erleichtern.

Als erster Schritt wurden die gefundenen präpositionalen Wendungen nach dem morphologischen Aufbau segmentiert und qualifiziert, weil es unserem bisherigen traditionellen Sprachunterricht am besten entspricht. Später sollen auch andere Aspekte, andere Gruppierungsmöglichkeiten, Adäquattypen — und zum Üben — eine Beispielsammlung zusammengestellt werden, die auch mit den Einbaulelementen der Einbettungshierarchie konfrontiert sind.

НЕКОТОРЫЕ ПРОБЛЕМЫ ПЕРЕВОДА НЕСОГЛАСОВАННЫХ ОПРЕДЕЛЕНИЙ С РУССКОГО НА ВЕНГЕРСКИЙ

КОЧОНДИНЭ БЕКЕШИ МАРТА—БАЛАЖ ЙОЖЕФ

В процессе перевода текстов специальной литературы перед нашими студентами-нефилологами часто стоят нерешаемые на первый взгляд проблемы, связанные с конструктивными особенностями несогласованных определений русского языка.

Исходя из того, что несогласованные определения русского языка, встречающиеся очень часто, в многом отличаются от атрибутивных конструкций венгерского языка, авторы данной работы делают попытку охарактеризовать структуру этих конструкций на примерах 350 атрибутивных словосочетаний, взятых из литературы по математике и физкультуре. С точки зрения конструкции авторы разделяют их на 8 групп, далее они дают их соответствующие венгерские адекватные конструкции.

Авторы предлагают подходить к переводу атрибутивных конструкций русского языка на венгерский, исходя из того, чтобы эти органично связанные между собой словосочетания становились «видными» для студентов. Они обращают внимание на важность сегментации предложений — главным образом — словосочетаний со стороны морфологической структуры. По их мнению предлагаемый приём соответствует традиционному методу преподавания русского языка на данном этапе.